

drager. Markante figuren waren er . . . in het zwart beter uitkomend dan in de daagse tropenklere. Opvallend was de GG zèlf: ietwat 'koud' zou men zeggen. De vlootvoogd wat geaffaireerd. De legercommandant¹ kwiek en flink. De leden van de Raad van Indië rustig, beraden, op van der Plas na die 'apart' deed. Velen kennelijk hopen 'dat het gauw voorbij mocht zijn' en dat zij naar de informele samenkomst in 'de Harmonie' konden gaan'² –

daar, in Batavia's meest gerenommeerde sociëteit, zouden de koele dranken klaar staan.

Bij de parade op 1 september liet de legerleiding alle op Java aanwezige vechtwagens en al het gemotoriseerd geschut alsook de enige afdeling militaire motorrijders meerijden en alles wat de Militaire Luchtvaart op dat moment aan bommenwerpers en jagers in de lucht kon brengen, kwam op vrij geringe hoogte overvliegen. Het kan zijn dat de visuele indrukken die de Japanners opdeden, er toe bijdroegen dat de kracht van het Knil door de Japanse legerleiding werd overschat – die indrukken hadden evenwel óók een misleidend effect op de Europeanen onder de toeschouwers. Over 'de grootste parade in Indië's historie' schreef bijvoorbeeld het *Bataviaas Nieuwsblad*:

'Wij zijn diep onder de indruk gekomen van wat wij hier zagen. Indië is inderdaad paraat. Er zijn hier in een bijna onmogelijk korte tijd een formidabel leger opgebouwd en een formidabele luchtmacht die iedere dag nog groeien. Wij hebben een schouwspel gezien, zoals Batavia nog nooit heeft meegemaakt. En wij weten dat de tientallen tanks, de meer dan honderd vliegtuigen, de honderdtallen motorrijders en de duizendtallen manschappen slechts een zeer klein gedeelte uitmaken van de macht welke wij in Indië kunnen ontplooiën . . . Wij spreken ons woordje mee in de *Pacific*. En dat woordje is er een, waarmee ieder rekening heeft te houden'³ –

daarmee waren de Japanners bedoeld.

Zó werd in '40-'41 over het algemeen in de Europese pers geschreven, zó was de teneur van de voorlichting die van het leger en de marine uitging, zó werd door de meeste Europeanen gedacht. Zij zagen slechts wat zij zèlf deden, zij wensten vurig dat de inspanningen die zij zich getroostten, zinvol zouden blijken. Het feit dat het Moederland bezet was, werkte als een aansporing, de bezorgdheid, bij velen gewekt door

¹ Dat was toen nog Berenschot. ² A.v., p. 40-41. ³ *Bataviaas Nieuwsblad*, 2 sept. 1941, in *Persoverzicht*, 1941, p. 757.